

6. Володимир Василенко – Надзвичайний і Повноважний посол України. Мова освіти – ключовий фактор єдності та безпеки держави [Internet]. Kyiv, Ukraine: Тиждень; 2017. [updated 2017 Nov. 16; cited 2018 Apr. 3]. Available from: <http://tyzhden.ua/Society/203975>

7. Сергій Головатий (бувчий член Венеціанської Комісії). Венеційська комісія не виявила у законі про освіту порушень, які Угорщина приписувала Україні. [Internet]. Kyiv, Ukraine: Glavcom; 2017 [updated 2017 Dec. 18; cited 2018 Apr. 7]. Available from: <https://glavcom.ua/interviews/sergiy-golovatiy-veneciyska-komisiya-ne-viyavila-u-zakoni-pro-osvitu-porushen-yaki-ugorshchina-pripisuvala-ukrajini-460011.html>

8. Марковський В.Я., Шевченко В.С. Проблеми та перспективи реалізації статті 7 «Мова освіти» Закону України «Про освіту» 2017 року // Вісник Конституційного Суду України. – 2017. – № 6. – С. 51–63.

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови): Рішення Конституційного суду від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99

10. Конституція України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Ю. Рудницька

Науковий керівник – к.і.н., доц. І.Я.Терлюк

МІСТО СТРИЙ У ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛІВСТВА

Перша згадка про Стрий датується 1385 роком. А вже наприкінці XIV століття він був уже значним економічним і адміністративним осередком.

Маємо відомості, що практично від часу свого заснування Стрий – адміністративний центр Галицького князівства. 1387 року в боротьбі проти нападів Золотої орди, Галицьке князівство було захоплене Польським королівством.

На початку XV століття Король Владислав Ягайло передав Стрийський повіт своєму братові Свидригайлові, а той незабаром передав ці землі князеві Федору Любартовичу, синові Любарта-Дмитрія, князя Волині. В руках Любарта Стрийська волость залишалась до 1430 р.

У Середньовіччі усе місто оточував земляний вал, другий вал з частоколом відокремлював від передмість центральну частину міста — площу Ринок з навколишніми вулицями. Лише ця частина Стрия вважалась «містом» в юридичному розумінні слова; всіма правами міщан користувались тільки ті, хто володів нерухомим майном в межах міста. Мешканці передмістя Лани становили окрему передміщанську громаду, залежну від магістрату. Передміщани, що жили на Підзамчі (поблизу замку), від магістрату не залежали, а були підданими магнатів — королівських старост, як і селяни-кріпаки королівських сіл Стрийщини. Одна частина міста звалася Шумлянщиною, за прізвиськом власників — українських шляхтичів Шумлянських, на землях же, що були власністю вейтів, виникло передмістя Вейтівство.

Від середини XV і до кінця XVIII ст., державні маєтки Стрийського повіту передавалися в пожиттєве володіння польським магнатам, яких призначали на посаду старост — представників короля. Міське управління вважалося не підвладним їм, однак на практиці влада в місті опинилась в залежності від старост та їх управителів.

На підставі королівських привілеїв 1431 і 1460 рр. міське управління в Стрию здійснювалося відповідно до так званого Магдебурзького права. Місто на 10 років звільнялося від податків. Згідно з ним міське управління (магістрат) складалося з ради, на чолі якої стояв бургомістр, і судової лави, очолюваної вейтом. Резиденцією старост та їх намісників був замок, а магістрат урядовав у ратуші.

У 1460 році, перебуваючи у Львові, король Казимир Ягайлович поновив для Стрия магдебурзьке право, яке було скасоване в 1433 р., коли було ліквідовано руське право на всіх

галицьких землях і завершено процес інкорпорації українських земель до складу Польщі за Краківським привілеєм 1435 р.

За привілеєм 1460 році стрийські міщани були звільнені від юрисдикцій воєвод каштелянів, старост та інших королівських урядників. Міщан цим привілеєм було піддано судові вїта, що відповідав тільки перед королівським судом. Цей привілей Казимира Ягелончика для Стрия спричинив розвиток міста. Важливим у привілеї було те, що міщани одержали право займатися ремеслом.

У Стрию існував так званий «городський» («старостинський») суд. До підсудності городського суду належало розгляд кримінальних справ міщан, осілої шляхти про підпал, грабіж на дорозі, напад на дім, звалтування та ін. У зв'язку з тим, що городські суди засідали майже рік, а земські суди декілька разів на рік, городські суди поступово перейняли також і частину підсудності щодо цивільних справ. Шляхта отримала свій власний шляхетський суд і право приймати участь у сеймі.

Проте у 1537 році король Сигізмунд I Старий скасував «городський» суд у Стрию, бо місто було цілком знищено татарським нападом у 1523 році. Внаслідок цього місто стало економічно занепадати.

У 1547 р. був відновлений привілей звільнення від мит всіх міст і містечок навколо Львова. Відтоді стрийським міщанам було дозволено займатися ремеслом. Вони об'єднувалися в цехові організації. Зокрема, у тому ж році ініціаторами створення кушнірського цеху стали Іван Дірович і Максим Грубій, які здобули від львівських кушнірів копію їхнього статуту. Він став підставою для статуту кушнірів Стрия.

Виникнення у Стрию інших цехів – шевського, гончарського, ткацького, кравецького, ковальського, слюсарського, цеху мечників та золотарів – підтверджує Пергаментна грамота 1563 р.

Отже, Стрий був адміністративним центром Галицького князівства практично від часу свого заснування. На підставі королівських привілеїв 1431 і 1460 рр. міське управління в Стрию здійснювалося відповідно до так званого Магдебурзького права, згідно з яким міське управління (магістрат) складалося з ради, на чолі якої стояв бургомістр, і судової лави, очолюваної вїтом. У Стрию існував так званий «городський» («старостинський») суд, який був скасований у 1537 році королем Сигізмундом I Старим, бо місто було цілком знищено татарським нападом у 1523 році. У 1547 р. був відновлений привілей звільнення від мит всіх міст і містечок навколо Львова. Відтоді стрийським міщанам було дозволено займатися ремеслом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ісаєвич Я. Дзвони віків.(сторінки історії Стрия).-//Хвилі Стрия.- 1995.
2. Гречило А. Історичні символи Стрия та їхня сучасна інтерпретація // Стрийщина крізь призму століть. – Дрогобич. – 2004. – Випуск 3. – С.50.
3. Король В. Історія Стрийської гімназії (1880-1918).-1995,-Т.1.
4. Стрийщина (сторінки історії). — Книга 1. — Стрий : Щедрик, 2009. — 688 с.

Х. Сидор

Науковий керівник – к.і.н., доц. І.Я.Терлюк

МІСТО БЕЛЗ:ШТРИХИ ДО ПОЛІТИЧНОЇ ІСТОРІЇ ДАВГЬОРУСЬКОЇ ДОБИ

Белз — одне з найдавніших поселень Львівщини, що виникло як городище. А згодом виросло в укріплене місто. В VIII—X століттях Белз, напевно, був осередком територіального об'єднання східнослов'янського племені — бужан, яке із зміцненням давньоруської держави в X столітті стало визнавати верховну владу Київської Русі. Про це свідчать, зокрема, археологічні пам'ятки, виявлені під час розвідувальних розкопок на території старовинного Белза.

На початку XI століття на історичній арені Белз з'явився вже як значиме місто західної окраїни Київської Русі. З XII по XV століття — протягом 300 років, Белз був столицею окремого удільного князівства. Про значну роль Белзького князівства у політичних і міжнародних відносинах XII і XIII століть свідчить, зокрема, той факт, що дві королеви Польщі — дружина Казимира